
عقل سرخ

شرح و تأویل داستان‌های رمزی سهروردی

دکتر تقی پورنامداریان

انتشارات سخن، تهران

سرشناسه	: پرونامداریان: تفسیر، ۱۳۲۰ -
عنوان و نام‌پدیدآور	: عقل سرخ: شرح و تأویل داستان‌های رمزی سهروردی به‌انضمام سه داستان رمزی.
مشخصات نشر	: تهران: سخن، ۱۳۹۰.
مشخصات ظاهری	: ۵۲۶ ص.
شابک	: 3 - 428 - 742 - 964 - 978
وضعیت فهرست‌نویسی	: فیا.
موضوع	: ابن‌سینا، حسین بن عبدالله، ۴۲۸-۳۷۰ ق. - سمبولیسم
موضوع	: ابن‌سینا، بحیی بن حبش، ۵۴۹-۵۸۷ ق. - سمبولیسم
موضوع	: ابن‌سینا، حسین بن عبدالله، ۴۲۸-۳۷۰ ق. - نقد و تفسیر
موضوع	: ابن‌سینا، بحیی بن حبش، ۵۴۹-۵۸۷ ق. - نقد و تفسیر
موضوع	: سمبولیسم (ادبیات)
موضوع	: داستان‌های عرفانی - تاریخ و نقد
موضوع	: اشراق (فلسفه)
رده‌بندی کنگره	: ۱۳۸۸ ۹۴ پ ۸ س / PIR۲۸۵۳
رده‌بندی دبیری	: ۸۵۳/۰۰۹۱۵
شماره کتابشناسی ملی	: ۱۸۹۸۱۹۶۶

تهران، خیابان انقلاب، خیابان دانشگاه، خیابان وحید نظری، پلاک ۴۸

کد پستی: ۱۳۱۴۷۷۳۷۶۳

تلفن: ۶۶۴۶۳۸۷۵

www.sokhanpub.com

e-mail: info@sokhanpub.com

عقل سرخ

دکتر تقی پورنامداریان

چاپ اول: ۱۳۹۰

تیراژ: ۲۲۰۰ نسخه

حروفچینی: گنجینه

لینوگرافی: کوثر

چاپ: دایره سفید

همه حقوق چاپ و نشر محفوظ است.

شابک ۳ - ۴۲۸ - ۳۷۲ - ۹۶۴ - ۹۷۸

مرکز پخش: انتشارات علمی - خیابان انقلاب - مقابل دانشگاه تهران

شماره ۱۲۲۴ تلفن: ۶۶۴۶۵۹۷۰ - ۶۶۴۶۰۶۶۷

۱۵۰۰۰ تومان

فهرست مطالب

اشاره پانزده

بخش اول

شرح احوال و اندیشه‌های سهروردی

۱. شرح احوال ۳
۲. اندیشه‌ها و جهان بینی ۹
- الف. مقدمه ۹
- ب. حکمت اشراقی ۱۳
- ج. اندیشه‌های سیاسی ۲۰
- د. عالم انوار و فرشتگان و مراتب وجود ۲۵
- هـ. عالم مثال، اقلیم هشتم، ناکجا آباد ۳۴
- و. رمز، تأویل، عالم مثال، معرفت اشراقی و سلوک و تجارب روحانی ۳۸
- ز. حُرّه، سکینه، رهایی از زندان غرب ۴۲
۳. نوشته‌ها ۴۶
۴. دربارهٔ متن‌های برگزیده در کتاب حاضر ۴۹
- شیوهٔ فراهم آوردن متن‌گزیده‌ها ۵۲

بخش دوم

داستان‌ها

۱. آواز پر جبرئیل ۵۷
۲. عقل سرخ ۶۷

۷۷	۳. فی حقیقة العشق.....
۹۱	۴. رسالة فی حالة الطفولية.....
۱۰۳	۵. روزی با جماعت صوفیان.....
۱۱۱	۶. قصه غربت غربی.....
۱۱۷	۷. رسالة الطیر.....

بخش سوم

گزیده‌هایی از چند رساله

۱۲۵	۱. رساله صفیر سیمرخ.....
۱۳۳	۲. پرتونامه.....
۱۴۷	۳. الواح عمادی.....

بخش چهارم

شرح داستان‌ها و رساله‌ها

۱۵۷	۱. شرح آواز پر جبرئیل.....
۲۲۵	۲. شرح عقل سرخ.....
۲۸۹	۳. شرح فی حقیقة العشق.....
۳۳۹	۴. شرح فی حالة الطفولية.....
۳۵۵	۵. شرح روزی با جماعت صوفیان.....
۳۶۵	۶. شرح قصه غربت غربی.....
۳۹۹	۷. شرح رسالة الطیر.....

بخش پنجم

شرح گزیده‌هایی از چند رساله

۴۱۵	۱. شرح صفیر سیمرخ.....
۴۴۳	۲. شرح پرتونامه.....
۴۵۳	۳. شرح الواح عمادی.....

بخش ششم
فهرست‌ها

۱. فهرست آیات قرآنی ۴۷۳
۲. فهرست احادیث و اقوال عربی ۴۷۹
۳. فهرست نام اشخاص و کتابها ۴۸۳
۴. راهنمای تعلیقات: لغات، ترکیبات، اصطلاحات ۴۹۳
۵. گزیده منابع ۵۱۹

www.ketab.ir

اشاره

از انتشار کتاب رمز و داستان‌های رمزی در ادب فارسی، سال‌های بسیاری می‌گذرد. در خلال این سال‌ها همواره به این فکر بودم که آنچه را در آن کتاب درباره داستان‌های فلسفی و عرفانی و رمزی شیخ اشراق به اجمال گفته بودم، روزی به تفصیل بگویم به طوری که دایره وسیع‌تری از مخاطبان را به کار آید. گرفتاری‌های زندگی، طرح مطالب دیگر، و لذت خواندن که برای من همیشه بیش از نوشتن بوده است، فرارسیدن آن روز را مانع می‌شد. آنچه سرانجام پس از سال‌های بسیار به این کار گشاند، شوق کتاب‌خواهی و تشویق و ترغیب مدیر مدبر انتشارات سخن، آقای علی‌اصغر علمي بود که اول قول نوشتن از من گرفت و بعد هم پیوسته سراغش را؛ چندان که مجبور شدم کارهای دیگر را کنار بگذارم و وقت تنگ خود را مصروف کاری کنم که و صوسه‌اش در طول سال‌های پس از انتشار رمز و داستان‌های رمزی، همواره با من بود. باید اشاره کنم که انتشار کتاب حاضر بی‌تردید به این زودی‌ها به سامان نمی‌رسد، اگر زحمات دوست فاضل، آقای محمد افشین‌وفایی در نظارت و در ویرایش مکرر نمونه‌ها، و حوصله و دقت جناب آقای کمال اجتماعی جندقی در تطبیق شروح با متن‌ها و فراهم آوردن فهرست‌های متعدد، و یادآوری افتادگی‌ها نبود. زحمات و همکاری این بزرگواران بیش از آن است که تشکر تنها از ایشان مایه شرمندگی حقیر نشود؛ اجر خدمات فرهنگی آنان را از خداوند متان به دعا می‌خواهم.

و اما این کتاب متنی تصحیح‌شده همه داستان‌های فلسفی - عرفانی سه‌رودی و شرح تفصیلی آن‌ها را جز لغت موران در بردارد. لغت موران که مجموعه چند داستان تمثیلی کوتاه است چندان سنخیتی با دیگر داستان‌ها ندارد و فهم آن‌ها نیز محتاج شرح و تفسیر نیست؛ از این روی از آوردن آن در این کتاب صرف‌نظر کردم. علاوه بر هفت داستان، گزیده‌هایی نیز از رساله‌های صفیر

سیمرغ، پرتونامه، الواح عمادی در این کتاب آمده است که البته داستانی نیست و آوردن آن‌ها به این منظور بوده است که خوانندگان با طرح مسائل و شیوه بیان و استدلال سهروردی در مقام یک حکیم عارف آشنایی پیدا کنند، بخصوص که رساله صفیر سیمرغ مقدمه و مؤخره‌ای رمزآمیز دارد. امیدوارم این کتاب کسانی را که آشنایی چندانی با این نابغه بلندقدر ایرانی ندارند، با او آشنا کند؛ نابغه‌ای که نقد زندگی خود را به تمامی بر سر اندیشه‌های بدیع و تجربه‌های روحانی خود گذاشت.

تقی پورنامداریان

۱۳۸۹/۱۱/۱۲ خورشیدی

www.ketab.ir